

Blended werken in de praktijk: hoe kom je tot de ideale mix tussen werken op papier en digitaal?

1. Inleiding

Als het gaat over de combinatie tussen online en offline in het onderwijs ligt de focus vaak op de leerling. Niet gek dus dat er veel wordt gesproken over *blended learning*. Het begrip *blended teaching* kom je nog niet erg veel tegen. Daar brengen we graag verandering in. Juist het perspectief van de docent is belangrijk. Want docenten zijn degenen die *blended learning* mogelijk maken.

2. Blended teaching

Onder *blended teaching* verstaan we: het gebruik van online en offline *tools* in verschillende fases van het leerproces. Bij *blended teaching* bied je de lesstof aan in een mix van online en offline die (afhankelijk van jouw voorkeur en de situatie) ergens zit op de lijn tussen volledig online en volledig offline. Het is de kunst om als docent het beste uit de verschillende lesvormen te combineren.

2.1 Offline teaching

Offline *teaching* (oftewel offline lesgeven) kunnen we het beste omschrijven als: alle onderwijstechnieken waarbij je als docent geen gebruik maakt van hulpmiddelen die verbonden zijn aan internet. Offline beperkt zich daarmee niet tot de opdrachten in het werkboek of een klassikale presentatie. Het kan ook een experiment op het schoolplein zijn. Diverse didactische spel- en gespreksvormen vallen ook in deze categorie. Offline lesmethoden hebben voor- en nadelen.

Voordelen van offline *teaching*:

- *Vertrouwd* – Offline is voor veel docenten een vertrouwde manier van lesgeven. De methoden, de opdrachten en de lesvormen zijn bekend.

- *Onafhankelijk* – Kies je voor offline lestechnieken, dan ben je niet afhankelijk van de aanwezigheid van *devices* en van een digitale infrastructuur.
- *Controle* – Vul je het lesuur met offline lesmethoden, dan heb je een grote mate van controle op het verloop van je les.
- *Rust* – Omdat alles direct in de klas of op de werkplek gebeurt, heb je in grote mate overzicht over waar je leerlingen precies mee bezig zijn. Dat geeft veel docenten rust.

Nadelen van offline *teaching*:

- *Meeliften* – Werk je met offline lestechnieken, dan kun je niet altijd op het moment zelf controleren of iedere leerling de stof ook daadwerkelijk begrijpt.
- *Differentiatie* – Bij offline lestechnieken is het moeilijker om de individuele verschillen tussen leerlingen te ontdekken en daarop in te spelen.

2.2 Online teaching

Online *teaching* kunnen we het beste omschrijven als alle onderwijstechnieken waarbij je als docent gebruik maakt van hulpmiddelen die verbonden zijn aan internet. Online is in het onderwijs een breed begrip. De online leeromgevingen bij lesmethodes zijn een belangrijke component. Maar ook wanneer je het *smartboard* gebruikt, werk je al online.

Veel docenten zien de inzet van online *tools* als een vernieuwing en verrijking van hun lessen. Toch kleven aan online lesmethoden ook nadelen. Hieronder een overzicht van de voornaamste voor- en nadelen.

Voordelen van online *teaching*:

- *Actief* – Gebruik van online *tools* kan bij leerlingen leiden tot actievere verwerking van de stof.
- *Motivatie* – Online lestechnieken kunnen de motivatie van leerlingen verhogen omdat digitaal meer aansluit bij hun belevingswereld.
- *Inzicht en overzicht* – Als leerlingen in de online leeromgeving van een lesmethode werken, heb je bij de meeste lesmethodes direct inzicht in welke leerling extra aandacht nodig heeft en op welk onderdeel hij of zij vastloopt.
- *Gepersonaliseerd* – Bij online lesmethoden geef je leerlingen veel autonomie. Ze kunnen zo een gepersonaliseerd leerpad volgen, aangepast aan hun eigen leerbehoeften.

Nadelen van online *teaching*:

- *Devices* – Een goede internetverbinding is een vereiste maar ook wachtwoorden en licenties zijn onmisbaar. Verwerk je online opdrachten in je les, dan betekent dat dat leerlingen ook een eigen PC/laptop, *iPad* of *smartphone* nodig hebben.
- *Onrust en afleiding* – De autonomie die juist als voordeel kan gelden, kan ook een nadeel zijn. Werken leerlingen allemaal op hun eigen laptop, dan zie je niet altijd direct waar ze mee bezig zijn. Ook kan het schakelen tussen de verschillende onderdelen onrustig verlopen.
- *Investering* – Werken met online lestechnieken vergt een investering. Je moet je een bepaalde methode eigen maken. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat de investeringen in verhouding blijven met wat het effect aan leerrendement is bij je leerlingen.

3. Keuzes maken

Online en offline hebben hun voor- en nadelen. Het is daarom dat je juist door een combinatie van de twee – *blended teaching* – een krachtige les kunt neerzetten. Een duidelijke richtlijn is er niet. De keuze is afhankelijk van meerdere factoren. In deze paragraaf besteden we aandacht aan een aantal factoren die kunnen helpen om jouw ideale mix te bepalen.

3.1 Visie en ontwikkelingen

De keuze begint bij jezelf. Wat is jouw visie als docent? En wat is de visie van jouw school? Als docent geef je een eigen invulling aan de les, maar ben je deels ook gebonden aan het digitale beleid van de school. Profileert jouw school zich juist met nieuwste online onderwijstechnieken, dan zijn daaraan bepaalde verwachtingen verbonden.

Daarnaast zijn er diverse ontwikkelingen binnen het onderwijs die de keuze voor online of offline beïnvloeden. Denk aan differentiëren. Veel docenten zoeken een manier om in hun lessen aandacht te besteden aan de verschillen tussen leerlingen. Digitale leermiddelen zijn niet de enige optie, maar liggen vaak wel voor de hand.

3.2 Stijl

Ook van invloed op de keuze voor online of offline is de stijl waarin je lesgeeft. Hoe vul je het lesuur? Geef je directe instructie en laat je leerlingen geleid oefenen in het lokaal? Of werken de leerlingen voor zichzelf? Houd je het liefst de controle, dan kan

dat prima offline door middel van contactonderwijs en het gebruik van boeken. Maar ook online technieken als het *digibord* en informatieve *YouTube*-filmpjes kun je bij deze stijl inzetten.

3.3 Ervaring

Veel beginnende docenten die we hebben gesproken, gaven aan dat ze zich comfortabeler voelen bij offline in plaats van online werken. Tegelijkertijd kan het zijn dat je als jonge docent juist heel handig bent in het eigen maken en inzetten van online *tools*. Dat kan je helpen om de lessen naar een hoger niveau te tillen.

3.4 Voorzieningen

Beschikt je school over de modernste apparatuur of is het behelpen met een kwakkelende internetverbinding? De voorzieningen bepalen ook je keuze tussen offline en online.

3.5 Doelgroep

Niet alleen de digitale omstandigheden spelen een rol. Ook de klas die je voor je hebt. Wat past het beste bij je leerlingen? Waarmee kun je ze motiveren? Hoe presteren ze het best?

3.6 Les- en leerdoel

Als je weet wat je lesdoel is, kan je een bewuste keuze maken voor de middelen waarmee je dat doel wil bereiken. En daarmee ook een bewuste keuze voor online of offline lesvormen.

Twijfel je over een online hulpmiddel? Stel jezelf de volgende vragen om tot een weloverwogen keuze te komen:

- Wat win ik door een deel van de opdrachten te vervangen door online toepassingen?
- Zorgt de online methode voor een verbetering of verandering van de opdracht?
- Is deze opdracht ook mogelijk zonder online hulpmiddelen?

3.7 Investerings en opbrengsten

Elke *tool* moet je leren hanteren. Denk aan de moeite die het kost om je een nieuwe *tool* eigen te maken. Weeg dat af tegen de waarde, effectiviteit en mogelijkheden tot hergebruik in de toekomst. De keuze voor online of offline is daarmee ook een kosten-batenanalyse.

4. Tot slot

De keuze voor offline of online hangt af van veel factoren. Je leerlingen, de voorzieningen op je school maar vooral ook waar jij je als docent comfortabel bij voelt. De verhouding online-offline kan daarmee van dag tot dag wisselen. Dat is geen probleem. Juist de flexibiliteit maakt van *blended teaching* een krachtige manier van lesgeven.

Op zoek naar meer informatie over *blended teaching* of nieuwe *tools* voor je lessen? Op www.onderwijsvanmorgen.nl/blendedtools vind je meer tips en inspiratie voor zowel online als offline werkvormen.